



УДК: 35.074

**Турик Микола Володимирович,**  
аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту, Національна академія державного управління при Президенті України, 04050, м. Київ, вул. Пугачова, 12/2, тел.: (099) 533 92 33, e-mail: [turykmo@ukr.net](mailto:turykmo@ukr.net)

ORCID: 0000-0001-9594-2583

**Турик Николай Владимирович,**  
аспірант кафедри парламентаризма и политического менеджмента, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, 04050, г. Киев, ул. Пугачева, 12/2, тел.: (099) 533 92 33, e-mail: [turykmo@ukr.net](mailto:turykmo@ukr.net)

ORCID: 0000-0001-9594-2583

**Turyk Mykola Volodymyrovych,**

Postgraduate student of the Department of Parliamentarism and Political Management, National Academy of Public Administration at the President of Ukraine, 04050, Kyiv, Str. Pugacheva, 12/2, tel.: (099) 533 92 33, e-mail: [turykmo@ukr.net](mailto:turykmo@ukr.net)

ORCID: 0000-0001-9594-2583

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i12.93>

---

## КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ КОАЛІЦІЙ

**Анотація.** У статті визначено, що коаліцією є об'єднання двох або більше учасників, які домовилися про спільні дії на певний період для досягнення спільної мети; вказано, що для створення коаліції повинні виникнути передумови, зокрема: наявність щонайменше двох учасників; готовність до ризику, інформованість, раціональність; акцентовано увагу на тому, що будь-яка організація, коаліція має життєвий цикл організації, що складається з етапів: “народження”, “існування”; “розпад”; систематизовано партійні коаліції за такими критеріями: кількістю учасників; кількістю політичних партій, що підписали коаліційну угоду; ідеологічною близькістю партнерів по коаліції; поділом повноважень між учасниками; датою створення; ступенем формалізації; запланованою кількістю вирішення проблем; терміном існування; залежно від мети формування коаліції; залежно від їх ідеологічного спрямування; сферою діяльності; соціальним статусом.

Типологізовано партійні коаліції за такими критеріями: за кількістю учасників; за кількістю політичних партій, що підписали коаліційну угоду; за ідеологічною близькістю партнерів по коаліції; за поділом повноважень

між учасниками; за датою створення; за ступенем формалізації; за запланованою кількістю вирішення проблем; за терміном існування; залежно від мети формування коаліції; залежно від їх ідеологічного спрямування; за сферою діяльності; за соціальним статусом. Визначено, що на сьогодні особливої актуальності набуває питання взаємодії парламентської коаліції з вищими органами державної влади, що стане тематикою подальших досліджень.

Проаналізовано, що відповідно до дати створення коаліції поділяють на передвиборчі та післявиборчі. За ступенем формалізації: формальна (в основі якої лежить відповідна коаліційна угода) або неформальна (фактична підтримка ініціатив уряду більшістю депутатів у законодавчому органі). За запланованою кількістю вирішення проблем: комплексна або для вирішення однієї проблеми.

**Ключові слова:** коаліції, партійні коаліції, типологізація коаліцій, формування парламентських коаліцій, передумови формування коаліцій.

## **КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ВОПРОСУ ФОРМИРОВАНИЯ ПАРЛАМЕНТСКИХ КОАЛИЦИЙ**

**Аннотация.** В статье определено, что коалицией является объединение двух или более участников, которые договорились о совместных действиях на определенный период для достижения общей цели; указано, что для создания коалиции должны возникнуть предпосылки, в частности: наличие не менее двух участников; готовность к риску, информированность, рациональность; акцентировано внимание на том, что любая организация, коалиция имеет жизненный цикл организации, который состоит из этапов: “зарождение”, “существование”; “распад”; систематизированы партийные коалиции по следующим критериям: по количеству участников; по количеству политических партий, подписавших коалиционное соглашение; по идеологической близости партнеров по коалиции; по разделению полномочий между участниками; по дате создания; по степени формализации; по запланированному количеству решения проблем; по сроку существования; в зависимости от цели формирования коалиции; в зависимости от их идеологической направленности; по сфере деятельности; по социальному статусу.

Типологизированы партийные коалиции по следующим критериям: по количеству участников; по количеству политических партий, подписавших коалиционное соглашение; по идеологической близостью партнеров по коалиции; по разделению полномочий между участниками; по дате создания; по степени формализации; по запланированному количеству решения проблем; по сроку существования; в зависимости от цели формирования коалиции; в зависимости от их идеологической направленности; по сфере деятельности; по социальному статусу. Определено, что сегодня особую актуальность приобретает вопрос взаимодействия парламентской коалиции с высшими органами государственной власти, что станет темой дальнейших исследований.

Проанализировано, что в соответствии с датой создания коалиции разделяют на предвыборные и послевыборные. По степени формализации: формальная (в основе которой лежит соответствующее коалиционное соглашение) или неформальная (фактическая поддержка инициатив правительства большинством депутатов в законодательном органе). По запланированному количеству решения проблем: комплексная или для решения одной проблемы.

**Ключевые слова:** коалиции, партийные коалиции, типологизация коалиций, формирование парламентских коалиций, предпосылки формирования коалиций.

## CONCEPTUAL APPROACHES TO THE ISSUE OF FORMING PARLIAMENTARY COALITIONS

**Abstract.** The article determines that a coalition is the union of two or more participants who have agreed on joint actions for a certain period in order to achieve a common goal; it is stated that for the creation of a coalition there should be preconditions, in particular: presence of at least two participants; readiness for risk, awareness, rationality; the emphasis is placed on the fact that any organization, the coalition has a life cycle of the organization, consisting of the following stages: 'Birth', 'Existence; and 'Decay'; party coalition is systematized according to the following criteria: by the number of participants; by the number of political parties that have signed a coalition agreement; in the ideological closeness of the coalition partners; by division of strength between the participants; by the date of foundation; by the degree of formalization; the planned number of problem solving; for the period of existence; depending on the purpose of forming a coalition; depending on their ideological orientation; in the field of activity; and by social status.

Party coalitions are typified according to the following criteria: by the number of participants; by the number of political parties that signed the coalition agreement; on the ideological proximity of the partners in the coalition; for the division of powers between the participants; by creation date; by degree of formalization; on the planned number of problem solving; by term of existence; depending on the purpose of forming a coalition; depending on their ideological orientation; by field of activity; on social status. It is determined that today the issue of interaction of the parliamentary coalition with the highest state authorities acquires particular urgency, and will be the subject of further research.

It is analyzed that, in accordance with the date of creation, the coalition is divided into pre-election and post-election. According to the degree of formalization: formal (based on the corresponding coalition agreement), or informal (actual support for government initiatives by a majority of deputies in the legislature). According to the planned number of problem solving: complex or to solve one problem.

**Keywords:** coalition, party coalition, typology of coalitions, formation of parliamentary coalitions, preconditions for the formation of coalitions.

**Постановка проблеми.** В демократичному суспільстві рішення в системі представницьких органів приймаються більшістю голосів. На початку XIX ст. під публічним представництвом розумілося представлення інтересів певної суспільної групи людей. На сьогодні повноваження публічно представляти інтереси законодавчо надається народом для формування загальнодержавної політики в законодавчих органах, зокрема парламентах, що спонукає представників різних політичних сил консолідуватися, об'єднуватися навколо спільних проблем, ідей та програм.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Стосовно вітчизняних учених, то окремі питання правового статусу парламентської коаліції стали предметом досліджень А. Мацюка, О. Кульчицької, конфлікти коаліцій досліджував В. Бронніков.

Окремі аспекти функціонування парламентської коаліції розкрито в працях таких науковців, як В. Мироненко, С.Телешун, О. Совгира, Ю. Шведа та ін.

Парламентські об'єднання досліджувалися Д. Лікарчуком, вплив парламентських фракцій на здійснення представницького мандата — В. Венгером та ін. Однак на питання формування політичних коаліцій та їх типологізації немає одностайної думки.

**Мета статті** — розглянути теоретичні засади формування політичних коаліцій та їх типологізація.

**Виклад основного матеріалу.** Свого часу М. Дюверже запропонував поділяти об'єднання партій, які він називає союзом, на коаліції

та альянси. Головним критерієм він вважав тривалість існування об'єднання. Під союзом автор розумів будь-яке об'єднання партій. Об'єднання партій, які існують упродовж тривалого часу, М. Дюверже називає “тривалий союз” або альянс. Недовговічне об'єднання партій або так звану “епізодичну угоду” він називає коаліцією [1, с. 392–408]. Вимоги сьогодення потребують врахування при формуванні публічного представництва питань “гендерного балансу, суспільної рівності і національного представництва. Таким чином, парламент стає мікрокосмом суспільства, яке він представляє” [2, с. 179].

Коаліцією нині називають об'єднання двох або більше учасників, які домовилися про спільні дії на певний період для досягнення спільної мети.

При формуванні коаліцій виходять з того, що спільно її учасники досягнуть кращих результатів, ніж кожний окремо. Тобто до процесу створення коаліції її учасники підходять із раціональних міркувань. Коаліція у своєму розвитку проходить три основні стадії:

– “народження” — підготовка до об'єднання, переговори та укладання коаліційної угоди;

– “існування” — від укладання коаліційної угоди до досягнення спільної мети;

– “розпад” — момент, коли мети коаліції досягнуто, а подальше існування її не має сенсу [3].

У. Райкер у праці “Теорія політичних коаліцій” доводить, що мінімальні виграшні коаліції створюються з прагнення отримати якомога більше виграшу. У. Райкер вважає, що полі-

тичні партії й індивіди намагаються створити коаліції найменшої загальної ваги. Він називає основні передумови для створення будь-якої коаліції [4, с. 16]:

1) наявність щонайменше двох учасників чи груп учасників;

2) всі коаліційні ігри — це ігри з нульовою сумою, тобто сума вигравів та програшів учасників дорівнює нулю. Ризик програшу й бажання виграти примушують їх формувати коаліцію;

3) інформованість — сформоване уявлення про ситуацію;

4) раціональність: “Суб’єкт ніколи не вибере альтернативи *X*, якщо водночас є альтернатива *Y*, яка, на його погляд, привабливіша, ніж *X*” [5].

Створення коаліції є складним соціальним процесом, у якому виявляються характеристики суспільства, основних його політичних гравців та певної політичної ситуації.

Формування парламентських коаліцій можна вважати парламентською демократією та схарактеризувати як “лад, який за своєю сутністю полягає у формуванні населенням правлячих команд через механізм виборів [6, с. 6]”. На думку фахівців, найбільш наближеною до парламентської моделі демократії є лише двопартійна система, оскільки дві великі партії мають однакову можливість виграти на виборах та сформувати уряд або перейти до нього в опозицію.

Ю. Шведа запевняє, що парламентські коаліції складаються за таких умов:

1) наявність вільної конкуренції політичних сил, за якої вони намагаються отримати максимальний

доступ до влади, але неспроможні здійснювати її самостійно;

2) розпорошення політичних сил, яке виражається у тому, що жодна партія і жодний політичний блок не спроможні отримати абсолютну перевагу;

3) поляризація політичних сил у парламенті [7, с. 276–278].

Питання формування парламентської коаліції тісно пов’язане з існуванням різних виборчих систем. За мажоритарної системи зростання числа голосів може призвести до проходження до парламенту двох головних партій, а отже, збільшення вірогідності того, що одна з них сформує уряд самостійно. Система ж пропорційного представництва може збільшити число партій і зменшити вірогідність того, що одна партія отримає більше половини місць [8, с. 263–264]. Наслідком мажоритарної системи є те, що багаточисельні партії по суті справи вже є “коаліціями”.

На формування коаліції впливає низка чинників, зокрема: 1) кількість учасників, 2) кількість політичних партій, 3) ідеологія та ідеологічна близькість учасників; 4) поділ повноважень між учасниками. Додаткова мережа чинників представлена: а) датою створення, б) ступенем формалізації, в) метою створення, г) терміном існування.

За кількістю учасників розрізняють мінімально виграшну коаліцію, коаліцію мінімального розміру та надлишкову коаліцію. Найпоширенішою є мінімально виграшна коаліція, яка була описана У. Рікером. Він виходив з того, що, приймаючи рішення про участь в уряді, політики

виходять винятково з бажання отримати владу чи престиж завдяки міністерським посадам [9, с. 340]. Аналіз парламентських коаліцій у різних країнах світу свідчить, що значна їх кількість є меншими або більшими, ніж мінімально виграшна коаліція. В. Гамсон ввів поняття коаліції мінімального розміру, яка об'єднує лише найменш необхідну кількість учасників. Надлишкові коаліції налічують набагато більшу кількість учасників, ніж це потрібно для забезпечення більшості.

В. Мироненко [10] здійснює типологізацію парламентських коаліцій. За кількістю політичних партій, що підписали коаліційну угоду, можна виокремити дво- (три-, чотири, п'яти-...) партійні та загальні (всеохопні) коаліції. За ідеологічною близькістю партнерів по коаліції можна виділити мінімально наближену і максимально закриту коаліцію. За поділом повноважень між учасниками можна виділити пропорційну (кожен партнер отримує повноваження відповідно від свого внеску в коаліцію) і диспропорційну коаліції.

В. Бронніков також зупиняється на типології парламентських коаліцій. Найчастіше, на його думку, є поділ партійних коаліцій на основі кількості їх учасників — на двопартійні і багатопартійні. Залежно від розміру партії, які формують партійну коаліцію, вони поділяються на коаліції великих, малих і середніх партій. Залежно від мети формування коаліції вони поділяються на виборчі (для спільної участі у виборах), тимчасові (для досягнення певних тимчасових цілей), а найчастіше формують вони

парламентські коаліції (для формування і діяльності уряду або опозиції йому), бувають також закриті та відкриті коаліції залежно від їх ідеологічного спрямування.

Закритими слід вважати коаліції, що не сприймають партії і групи, ідеології яких відзначаються світоглядними позиціями. Відкриті коаліції, на думку В. Броннікова, “створюються тоді, коли основні політичні партії, незважаючи на різні ідеології, визнають необхідність співпраці щодо конкретного питання або проблеми, і готові працювати разом задля розв'язання цієї проблеми. Відкриті коаліції поширені під час воєн і економічних криз” [11, с. 6].

Х. Ванг [12] пропонує чотири критерії типології політичних коаліцій — поділ за сферою діяльності, за тривалістю існування, за метою створення та за статусом.

За сферою діяльності автор виділяє:

- політичні коаліції (міжнародні коаліції, військові коаліції, коаліції суспільних груп та міжпартійні коаліції);
- економічні (міжнародні організації, конгломерати);
- культурні (технологічні, релігійні та етнічні (“сімейні”) коаліції).

За тривалістю існування Х. Ванг вирізняє короткострокові, середньострокові і довгострокові коаліції. Для оцінювання тривалості автор використовує поняття операційного циклу. Коаліції, що існують у межах одного операційного циклу — короткострокові. Коаліції, які проіснують від одного до трьох циклів — середньострокові, понад три цикли — довгострокові. Для економічної й

### Типологізація парламентських коаліцій

№ пор.	Критерії типологізації	Типи коаліцій
1	за кількістю учасників	<ul style="list-style-type: none"> <li>• мінімально виграшна коаліція;</li> <li>• коаліція мінімального розміру;</li> <li>• адлишкова коаліція</li> </ul>
2	за кількістю політичних партій, що підписали коаліційну угоду	дво (три-, чотири, п'яти-...) партійні, загальні (всеохопні) коаліції
3	за ідеологічною близькістю партнерів по коаліції	<ul style="list-style-type: none"> <li>• мінімально наближена;</li> <li>• максимально закрита коаліція</li> </ul>
4	за поділом повноважень між учасниками	пропорційна (кожний партнер отримує повноваження відповідно від свого внеску в коаліцію), диспропорційна коаліція
5	за датою створення	<ul style="list-style-type: none"> <li>• передвиборча;</li> <li>• післявиборча</li> </ul>
6	за ступенем формалізації	<ul style="list-style-type: none"> <li>• формальна;</li> <li>• неформальна</li> </ul>
7	за запланованою кількістю вирішення проблем	<ul style="list-style-type: none"> <li>• комплексна;</li> <li>• для вирішення однієї проблеми</li> </ul>
8	за терміном існування	<ul style="list-style-type: none"> <li>• короткотривала;</li> <li>• повна (від виборів до виборів);</li> <li>• довготривала (існує протягом кількох виборчих циклів)</li> </ul>
9	залежно від мети формування коаліції	<ul style="list-style-type: none"> <li>• виборчі (для спільної участі у виборах);</li> <li>• тимчасові (для досягнення певних тимчасових цілей);</li> <li>• парламентські коаліції (для формування і діяльності уряду або опозиції йому);</li> <li>• конституційні;</li> <li>• інституційні;</li> <li>• портфельні;</li> <li>• з реалізації політики;</li> <li>• активні</li> </ul>
10	залежно від їх ідеологічного спрямування	<ul style="list-style-type: none"> <li>• закриті;</li> <li>• відкриті</li> </ul>
11	за сферою діяльності	<ul style="list-style-type: none"> <li>• політичні коаліції (міжнародні коаліції, військові коаліції, коаліції суспільних груп та міжпартійні коаліції);</li> <li>• економічні (міжнародні організації, конгломерати);</li> <li>• культурні (технологічні, релігійні та етнічні ("сімейні"))</li> </ul>
12	за соціальним статусом	охоплює рівень створення коаліцій, їх розмір, силу. Міжнародні, внутрішньодержавні, місцеві одночасно поділяються за розміром – великі, середні й малі та по силі – сильні, середньої сили й слабкі

культурної сфер операційний цикл дорівнює одному року, для політичної та міжнародної сфери — 4–6 років, що залежить від електоральних циклів.

За метою створення, на думку Х. Ванга, коаліції можуть бути конституючими, інституційними, портфельними, з реалізації політики та активними коаліціями. В конституційні коаліції об'єднуються соціальні групи для створення спільного соціального порядку, зокрема посилення держави. В інституційні коаліції об'єднуються соціальні групи навколо певного напрямку діяльності (права людини, екологічного) чи зміни інституційного порядку. Портфельні коаліції формуються при створенні уряду та поділі міністерських портфельів. Коаліції для реалізації політики і коаліції активності виникають ситуативно для досягнення короткострокових цілей.

Четвертий критерій Х. Ванга — соціальний статус коаліцій, який охоплює рівень створення коаліцій, їх розмір, силу. Виділяючи міжнародні, внутрішньодержавні, місцеві, науковець одночасно поділяє їх за розміром — великі, середні й малі та за силою — сильні, середньої сили та слабкі коаліції.

Додаткові мережі чинників дають можливість більш детально типологізувати парламентські коаліції. Відповідно до дати створення коаліції поділяють на передвиборчі та післявиборчі. За ступенем формалізації: формальна (в основі якої лежить відповідна коаліційна угода), або неформальна (фактична підтримка ініціатив уряду більшістю депутатів у законодавчому органі). За заплано-

ваною кількістю вирішення проблем: комплексна або для вирішення однієї проблеми.

Беручи до уваги погляди згаданих вчених, проведемо систематизацію парламентських коаліцій. Результати представлені в таблиці.

Коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України пропонується визначати як добровільне, відносно стале об'єднання депутатських фракцій, яке формується у Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій з метою легітимізації передвиборних програм шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів [13, с. 43–44].

Відповідно до ст. 83 Конституції України [14], зі змінами 2004 р., було визначено, що від дня набуття повноважень Верховною Радою України, обраною у 2006 р., за результатами виборів і на підставі узгодження політичних позицій має бути сформована коаліція депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституючого складу Верховної Ради України.

Поняття коаліції визначається також у ст. 61 Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” [15] від 10 лютого 2010 р., відповідно до якого коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді — це сформоване за результатами виборів і на підставі узгоджених політичних позицій та на засадах, встановлених Конституцією України і Регламентом, об'єднання депутатських фракцій, народних депутатів, до якого входить більшість народних депутатів від конституючий-



ного складу Верховної Ради. Коаліція формується протягом одного місяця від дня відкриття першого засідання новообраної Верховної Ради або протягом одного місяця від дня припинення діяльності попередньої коаліції.

Суб'єктами формування коаліції депутатських фракцій є депутатські фракції, а не окремі народні депутати України (ч. 6 ст. 83 Конституції України), тому підписи народних депутатів від тих депутатських фракцій, які не ухвалили рішення про входження до коаліції депутатських фракцій, мають визнаватися недійсними, а процедуру створення цієї коаліції варто визнати такою, що суперечить нормативно встановленому порядку [16, с. 17–18].

О. В. Кульчицька також висловлює думку про те, що невходження хоча б одного народного депутата України — члена фракції, що увійшла до коаліції, — означає неправомірність входження до коаліції і всієї цієї фракції [Там само, с. 18].

**Висновки.** Викладене служить достатньою підставою для висновку про те, що коаліцією є об'єднання двох або більше учасників, які домовилися про спільні дії на певний період для досягнення спільної мети. Для створення коаліції повинні виникнути передумови, зокрема: наявність щонайменше двох учасників; готовність до ризику, інформованість, раціональність. Як будь-яка організація, коаліція має життєвий цикл організації, що складається з етапів: “народження”, “існування”; “розпад”. Партійні коаліції можна типологізувати за наступними критеріями: за кількістю учасників; за

кількістю політичних партій, що підписали коаліційну угоду; за ідеологічною близькістю партнерів по коаліції; за поділом повноважень між учасниками; за датою створення; за ступенем формалізації; за запланованою кількістю вирішення проблем; за терміном існування; залежно від мети формування коаліції; залежно від їх ідеологічного спрямування; за сферою діяльності; за соціальним статусом.

На сьогодні особливої актуальності набуває питання взаємодії парламентської коаліції з вищими органами державної влади, що стане тематикою подальших досліджень.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. *Дюверже М.* Политические партии / М. Дюверже. — М. : Академ. проект, 2002. — 538 с.
2. *Совгиря О.* Парламентська коаліція в Україні: фактори, що впливають на діяльність, нові реалії правового регулювання [Електронний ресурс] / О. Совгиря // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юридична. — 2014. — Вип. 60. — С. 178–184. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu\\_yu\\_2014\\_60\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2014_60_24)
3. *Гончарова Т.* Особливості процесу формування парламентських коаліцій / Т. Гончарова // Віче. — 2009. — № 3. — Режим доступу : <http://veche.kiev.ua/journal/1296/>
4. *Riker. W. H.* The theory of political coalitions. — New Haven, CT/ London: Yale University Press, 1962. — 300 p.
5. *Гончарова Т.* Особливості процесу формування парламентських коаліцій [Електронний ресурс] / Т. Гончарова // Віче. — 2009. — № 3. — Режим доступу : <http://veche.kiev.ua/journal/1296/>

6. *Бронніков В. Д.* Конфлікти коаліцій як умова нестабільності парламенту в Україні [Електронний ресурс] / В. Д. Бронніков, О. Г. Степаненко // Наук. пр. [Чорномор. держ. ун-ту ім. Петра Могили]. Серія : Політологія. — 2012. — Т. 182, Вип. 170. — С. 5–8. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol\\_2012\\_182\\_170\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_182_170_3)
7. *Шведа Ю. Р.* Теорія політичних партій і партійних систем / Ю. Р. Шведа. — Л. : Тріада плюс, 2004. — 528 с.
8. *Телешун С. О.* Коаліція / С. О. Телешун // Енциклопедія державного управління у 8 т. : Т. 8 : Публічне врядування / [наук. редкол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львів. регіональний ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. — Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2011. — 630 с.
9. *Riker. W. H.* The theory of political coalitions. — New Haven, CT / London: Yale University Press, 1962. — 300 p.
10. *Мироненко В. П.* Комплексний підхід до типологізації парламентських коаліцій [Електронний ресурс] / В. П. Мироненко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. — 2014. — Вип. 66. — С. 339–344. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip\\_2014\\_66\\_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2014_66_42)
11. *Бронніков В. Д.* Конфлікти коаліцій як умова нестабільності парламенту в Україні [електронний ресурс] / В. Д. Бронніков, О. Г. Степаненко // Наук. праці [Чорномор. держ. ун-ту ім. Петра Могили]. Серія : Політологія. — 2012. — Т. 182, Вип. 170. — С. 5–8. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol\\_2012\\_182\\_170\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_182_170_3)
12. *Wang H.* Types of political coalitions / H. Wang / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.economics.smu.edu.sg/events/Paper/Wang\\_Huan.pdf](http://www.economics.smu.edu.sg/events/Paper/Wang_Huan.pdf)
13. *Мацюк А. А.* Проблеми формування парламентської коаліції депутатських фракцій у світлі конституційних положень і вимог Основного Закону держави [Електронний ресурс] / А. А. Мацюк // Публічне право. — 2014. — № 4. — С. 43–48. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp\\_2014\\_4\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2014_4_7)
14. *Конституція України* : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
15. *Про Регламент Верховної Ради України* : Закон України від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
16. *Кульчицька О. В.* Конституційно-правовий статус депутатських фракцій Верховної Ради України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 “Конституційне право; муніципальне право” / О. В. Кульчицька. — К., 2010. — 23 с.

## REFERENCES

1. *Duverger M.* (2002), Polytycheskye partyy [Political parties], Academic project, Moskov, Russia.
2. *Sovgir O.* (2014), “Parliamentary coalition in Ukraine: factors influencing activity, new realities of legal regulation, Visnyk Lvivs'koho universytetu. Seriya yurydychna [Online], vol. 60, p. 178–184, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu\\_yu\\_2014\\_60\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2014_60_24)
3. *Goncharova T.* (2009), Features of the process of formation of parliamentary coalitions, Veche, vol. 3, available at: <http://veche.kiev.ua/journal/1296/>
4. *Riker. W. H.* (1962), The theory of political coalitions, Yale University

- Press, New Haven, CT / London, UK.
5. *Goncharova T.* (2009), Features of the process of formation of parliamentary coalitions, *Veche*, vol. 3, available at: <http://veche.kiev.ua/journal/1296/>
  6. *Bronnikov V. D. and Stepanenko O. G.* (2012), Conflicts of Coalitions as a Condition of the Instability of the Parliament in Ukraine, *Naukovi pratsi [Chornomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly]*, Seriya: Politolohiya, vol. 182, vip. 170, p. 5–8, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol\\_2012\\_182\\_170\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_182_170_3)
  7. *Shveda Yu. R.* (2004), The theory of political parties and party systems, Triad plus, Lviv, Ukraine.
  8. *Teleshun S. O.* (2011), Coalition, *Encyclopedia of Public Administration in Vol. 8: Vol. 8: Public Governance / Sciences. count : V. S. Zagorsky (head), S. O. Teleshun (co-chairman) [and others]; Lviv Regional Institute of Public Administration National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, LRIT NAPA, Lviv, Ukraine.*
  9. *Riker. W. H.* (1962), The theory of political coalitions, Yale University Press, New Haven, CT / London, UK.
  10. *Mironenko V. P.* (2014), A comprehensive approach to the typology of parliamentary coalitions, *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*, vol. 66, p. 339–344, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip\\_2014\\_66\\_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2014_66_42)
  11. *Bronnikov V. D. and Stepanenko O. G.* (2012), Conflicts of Coalitions as a Condition of the Instability of the Parliament in Ukraine, *Naukovi pratsi [Chornomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly]*, Seriya: Politolohiya, vol. 182, vip. 170, p. 5–8, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol\\_2012\\_182\\_170\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_182_170_3)
  12. *Wang H.* Types of political coalitions, available at: [http://www.economics.smu.edu.sg/events/Paper/Wang\\_Huan.pdf](http://www.economics.smu.edu.sg/events/Paper/Wang_Huan.pdf)
  13. *Matsyuk A. A.* (2014), Problems of formation of parliamentary coalition of deputy factions in the light of constitutional provisions and requirements of the Basic Law of the State, *Publichne pravo*, vol. 4. p. 43–48, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp\\_2014\\_4\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2014_4_7)
  14. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1996), The Law of Ukraine “Konstytutsiya Ukrayiny”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-бп>
  15. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2010), The Law of Ukraine “Pro Rehlament Verkhovnoyi Rady Ukrayiny”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
  16. *Kulchytska O. V.* (2010), Constitutional and legal status of deputy factions of the Verkhovna Rada of Ukraine, Abstract of Ph.D dissertation, Lawyer Sciences, Kyiv National University of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine.